

Posudek oponenta diplomové práce

Téma: Odškodnění bolestného a odpovědnost podle zákona č. 89/2012 Sb.

Autor: Adam Hradil

Oponent: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.

Diplomová práce předložená k obhajobě Adamem Hradilem se podle názvu zabývá dvěma okruhy problémů - odškodněním bolestného a odpovědností podle úpravy stávajícího občanského zákoníku. Především bližší zaměření na problematiku odškodnění bolestného je nutné považovat jednoznačně za přínosné. Jakkoliv již od rekonstrukce občanského práva uplynula poměrně dlouhá doba, zůstává odškodňování bolesti, obdobně jako odškodňování ztížení společenského uplatnění, velmi živým tématem. Na řadu aplikačních problémů je stále hledána jednoznačná odpověď. Řada dalších otázek vznikla následně v souvislosti s navazujícími novelizacemi dalších předpisů a přijetím předpisů provádějících. Volbu tématu je tedy možné hodnotit rozhodně kladně.

Autor svou práci dělí, pomineme-li *Úvod* a *Závěr*, do čtyř tematických částí. První z nich nazvaná *Obecně o odpovědnosti za škodu* je zaměřena na vymezení obecných vstupních pojmů. Je třeba bohužel konstatovat, že tato část trpí značnou zkratkovitostí a plochostí. Jde o vadu očekávatelnou již jen s ohledem na název samotné partie. Je jasné, že na cca 15 stranách je možné se s odpovědností za škodu vypořádat opravdu jen velmi skokovitě. Autorovi snad tento styl výkladu nelze ani vyčítat, byť je třeba si klást otázku, zda je přínosný i pro případného čtenáře. Vytknout je naopak možné řadu dílčích zjednodušení, které se stylem výkladu přímo souvisí, a které občas vzbuzují obavu o jeho věcnou správnost. Hned v úvodu se například diplomant snaží vypořádat se zásadní koncepční a teoreticky velmi náročnou otázkou opuštění pojmu odpovědnost ve stávajícím občanském zákoníku. Daří se mu přitom postihnout základní důvody i projevy této změny. Z pohledu oponentního posouzení je však třeba podotknout, že koncepční odklon v pojmání odpovědnosti a v užívání tohoto pojmu je realitou odrážející se jednoznačně v textu občanského zákoníku. S jasným cílem uvést do souladu text zákona s novým pojetím odpovědnosti jako povinnosti řádně plnit (nikoliv tedy jako povinnosti vznikající až z porušení povinnosti jiné) byl posléze novelizován i zákoník práce. I zde byl pojem odpovědnost za škodu vypuštěn (k tomu také dále). Ve všech základních odvětvích soukromého práva (občanském, obchodním i pracovním právu) došlo tedy postupně k odklonu od užívání pojmu odpovědnosti jako sekundární povinnosti, která vzniká v důsledku porušení povinnosti primární. Jakkoliv je jistě možné tuto změnu důrazně kritizovat, bylo patrně na místě opřít tyto argumenty o širší záběr odborných zdrojů než jen o jeden (zvláště pokud autor uvádí, že se ozvalo „mnoho kritiků“ – s. 5). Současně by pak bylo na místě intenzivně uvažovat o tom, zda terminologii v textu práce uvést do souladu spíše s takovou kritikou či s textem obou soukromoprávních zákoníků, kterým se dnes již řídí převážná část aktuální odborné literatury. Jen pro doplnění je třeba uvést, že užívání pojmu odpovědnost byla vyčítána nedostatečná přiléhavost již za účinnosti předchozí právní úpravy (např. Knapp, Knappová, Švestka), když bylo konstatováno, že je užíván i tehdy, kdy příslušné

skutkové podstaty náhrady škody porušením povinnosti nevyžadují a škoda se tak hradí i bez porušení primární povinnosti (typicky případy odpovědnosti z provozu dopravních prostředků či jiných provozů). Tato bariéra jednotného užívání pojmu odpovědnost pro všechny případy, kdy je v soukromém právu hrazena škoda, zůstává zachována i podle stávající právní úpravy.

S dílčími zjednodušeními se autor potýká i v dalším výkladu. Na s. 5 například uvádí, že *dle nového náhledu na občanskoprávní odpovědnost, kterou přinesl OZ, již není vyžadováno zavinění k povinnosti nahradit, samotný rozsah náhrady škody je tedy podmíněn její předvídatelností*. Snad z nepozornosti však opomíjí dodat, že zavinění není vyžadováno jen v případě škody způsobené porušením smluvní povinnosti (s tímto konceptem jsme se navíc setkávali v obchodním právu, z něž nová úprava toto řešení přebírá; není tedy nijak nový). Ve výčtu příčin, které vedou ke vzniku škody (s. 6) autor poněkud opomíjí existenci zvláštních skutkových podstat náhrady škody. Na s. 15 zase uvádí, že v roce 2006 byl zákoník práce novelizován, přičemž i v této novele bylo užito principu delegace a odkazů na občanský zákoník, což vedlo následně k ústavní stížnosti na princip delegace. Zdá se, že zde autor zaměňuje přijetí zcela nového zákoníku práce s jeho novelizací. Významné části výkladu přitom čerpají jen z jednoho zdroje. Tímto zdrojem je přitom pouze text zákona, resp. důvodová zpráva k němu.

V druhé části nazvané *Obecně o náhradě újmy* si autor vybírá k bližšímu pojednání některé otázky související s náhradou újmy. Vrací se znovu k újmě způsobené porušením zákona a porušením smlouvy, zabírá se omezením práva na náhradu újmy a uplatněním nároku na náhradu újmy. Z pohledu oponentního je třeba podotknout, že i zde přetrvávají některé výše učiněné výhrady. Výklad zůstává pro širší záběr povrchní a skokovitý, autor v celých dlouhých partiích čerpá opět jen z jednoho zdroje.

Následující pasáží se již autor dostává k samotnému hlavnímu tématu práce - bolestnému. Výklad samotný je však širší. Autor se postupně vypořádává se jednotlivými nároky na náhradu, vznikne-li újma na zdraví nebo na životě. Výklad je vyvážený, prospělo by mu však jisté utřídění a jasnější systematizace. Diplomant například píše o Metodice NS již v rámci výkladu o ztížení společenského uplatnění, aby se k ní znovu vrátil jako k něčemu zcela novému o několik stránek dál. Vytknout je však nutné především některé poměrně závažné věcné nedostatky. Zákon č. 66/2006 Sb. je zákonem, kterým se mění zákon č. 477/2001 Sb., o obalech, nikoliv zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců. Současně je třeba připomenout, že zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců nakonec nenabyl v roce 2015 účinnost (jak autor tvrdí) a ani jeho jednotlivá ustanovení nenabývají účinnosti od roku 2018. Tento zákon byl totiž v roce 2015 zrušen v souvislosti s novelou zákoníku práce č. 205/2015 Sb. Autor zde zjevně čerpá ze starší literatury, aniž by si ověřil její aktuálnost. Opomenutí této novely zákoníku práce (a jiných předpisů) se bohužel projevuje i v dalším výkladu a autorovi značně komplikuje dosažení vytyčených cílů práce, tedy rozboru pojmu bolestné a jeho odškodnění. Je totiž třeba připomenout, že uvedená novela zásadním způsobem proměnila podobu úpravy náhrady škody podle zákoníku práce. Současně bylo podkladem pro vydání prováděcích předpisů z pohledu tématu práce zásadních, tedy nařízení vlády č. 276/2015 Sb., *o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání* a vyhlášky č. 277/2015 Sb., *o postupu při určování výše náhrady za bolest a za ztížení společenského uplatnění příslušníků bezpečnostních sborů*. Oba tyto předpisy přímo dopadají na odškodňování bolestného v případě vzniku tohoto nároku v pracovním či služebním poměru. Jde tedy o speciální úpravu k občanskému zákoníku, která pro danou oblast v podstatě vylučuje užití Metodiky NS a

představuje de facto návrat k tabulkovému ohodnocení podle vyhlášky č. 440/2001 Sb. Nabourání koncepce jednotného posuzování odškodňování bolestného a ztížení společenského uplatnění je patrně nejaktuálnější otázkou celé problematiky náhrady bolestného a ztížení společenského uplatnění. Připomenout je třeba i to, že na rozdíl od Metodiky NS jde o obecně závazné předpisy (byť dopadající na specifickou oblast náhrady újmy), je tedy nutné si klást otázku, zda nemají být aplikovány přednostně před Metodikou NS i na případy vzniku bolestného, které podléhají občanskému zákoníku (zvláště pokud autor sám v závěru práce podotýká, že pojišťovny odmítají podle Metodiky NS postupovat, neboť se nejedná o závazný právní předpis). Opominutí těchto předpisů ve výkladu o aktuální úpravě odškodňování bolestného je třeba považovat za zásadní.

Poslední část práce je z větší části věnována již samotné Metodice NS k náhradě nemajetkové újmy na zdraví. Autorovi se daří poměrně zdařile seznámit čtenáře s jejími základními mechanismy. Na dílčích příkladech rovněž uvádí možné způsoby výpočtu.

Autor cituje v souladu s pravidly citační etiky. Vytknout je mu třeba již zmíněné mnohdy značně monotónní čerpání ze stále stejného zdroje v celých souvislých partiích práce, stejně tak jako i někdy nekritické užívání zdrojů ne zcela aktuálních (viz výše).

Formální úroveň zpracování je na odpovídající úrovni. Diplomát se však mohl pozornější závěrečnou redakcí svého textu vystříhat řady překlepů (s. 66 – „vyla“ aj.aj.).

Závěrem lze shrnout, že odevzdaný text splňuje svým rozsahem kritéria kladená na diplomovou práci. Autorovi se daří držet zvoleného tématu. Je však zřejmé, že v mnoha ohledech mohla být práce lepší. Tím, že se autor pokouší v její první polovině postihnout co nejvíce souvisejícího s problematikou náhrady škody, odsuzuje sám sebe pouze k povrchnímu a značně skokovitému výkladu, který v mnoha částech nepřekračuje rozsah zákonného textu (např. výklad zvláštních skutkových podstat). Jinde pak pouze otevírá témata, která svou hloubkou aspirují na samostatné monografické zpracování. I druhá část práce je možná až zbytečně dotčena snahou postihnout vše, co s daným tématem souvisí. Zásadní výhradu je třeba s ohledem na téma práce učinit k neaktuálnosti výkladu, tedy především k již zmíněné absenci rozboru „odškodňovacího“ nařízení (a vyhlášky) k zákoníku práce, jeho porovnání s Metodikou NS, analýzu možných důsledků přijetí těchto předpisů pro odškodňování bolesti podle občanského zákoníku atd.

Předloženou práci i přes uvedené nedostatky **doporučuji** k obhajobě. Její výsledné hodnocení v případě úspěšné obhajoby by však mělo odrážet výše učiněné výhrady.

Otázky:

- 1) Škoda je dnes výslovně pojímána rozdílně od předešlé právní úpravy jako újma na jmění (nikoliv tedy jen na majetku). Jde pouze o terminologické pochybení zákonodárce nebo má tato formulační změna i praktické dopady?
- 2) Zaniká nárok na bolestné v případě smrti poškozeného?

V Plzni dne 5. ledna 2018

JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.